

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	
Pe un an	240 Lei
Pe jumătate de an	120 "
Pe un pătrar de an	60 "
Un număr	5 Lei
Pentru străinătate pe un an	300 Lei

Manuscrisele nu se înapolează și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.

Prețul inserțiunilor:	
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei.	

PRAZNICUL ORTODOXIEI IN LOGOJ.

Organizarea cercului protopopesc al „Frăției Ortodoxe Române”.

„In istoria bisericii ortodoxe din Logoj, ziua de 18 Iunie 1933 va rămâne înscrisă cu litere de aur”. Și cu toată dreptatea a putut să afirme aceasta părintele Dr. Aurel Mihaescu, paroh și administrator protopresbiterial al tractului Logoj; căci era oră târzie și lucru oboșitor de săvârșit și totuși impunătoarea biserică vărsa valuri-valuri de credincioși, intelectuali și țărani, cari inundau piața și străzile din centrul Logojului.

„Frăția Ortodoxă Română”, cu însuflețita ei conducere a purces la lucru. Și credincioasă statutelor, a hotărât să organizeze cercurile protopopești din eparhie. Punctul de mănecare a fost ales Logojul, iar faimoasa citadelă a ortodoxiei bănățene n'a desmințit această favoare! Cu un trecut bogat în bărbați de seamă orașul nostru fruntaș se remarcă în vrednice roade.

Încă în dimineața zilei de Duminecă sosiseră acolo, în vederea marelui praznic ortodox timișoreni, în frunte cu distinsul bănățan, avocatul Dr. Mihail Groșianu, cei din Buziaș, Făget, Oravița etc. Consiliul eparhial din Caransebeș al F. O. R.-ului compus din 20 de persoane, a luat parte întreg la toate desfășurările serbării din Logoj.

Sosiți în oraș la orele 8 $\frac{1}{2}$, consiliul e întâmpinat de vicepreședintele F. O. R.-ului, D-l Lt.-Colonel Romulus Boldea, inimosul președinte al comitetului de inițiativă, căruia în bună parte i se datorește succesul cel mare dela 18 Iunie.

Înfrățiți cu logojenii, timișoreni și cu ceilalți în grup compact membrii s'au îndreptat

spre biserică, unde, la orele 9 $\frac{1}{2}$ a început Sfânta Liturghie.

Treizeci și cinci de preoți din tractul Logojului, Făgetului, Caransebeșului și până și din cel îndepărtat al Mehădiei s'au văzut în această Duminecă la un loc cu un protodiacon și doi diaconi. Moment neperitor și înduioșător de suflet — ca orice crâmpeli din câmpiile eternității... soborul de 15 preoți și 3 diaconi săvârșind sfânta Liturghie, cu Chemarea Duhului Sfânt, pomenind pe rând toți pe înaintestătorul eparhiei, Prea Sfințitul Episcop diecezan Iosif.

Iată numele preoților celebranți: Dr. Aurel Mihaescu Logoj, Pavel Bogoevici Caransebeș, Ioan Danciu Satumic, Mareș Humița Tapia, Zaharie Humița Boldur, Mihai Jigorea Logoj, Ioan Lupea Jena, Petru Olde catihet Logoj, Victor Popovici Silha, Teodor Șandru și Dimitrie Soceneanțu catiheti Caransebeș, Romul Șandru Zgribești, Silviu Secoșan Criciova, Nicolae Sintescu Logoj, Nicolae Vănatu Logojel, protodiaconul Ion David, profesor la Academia teologică din Caransebeș, diaconii: Teodor Roșca din Caransebeș și Petru Laețiu din Logoj.

Deosebit de impresionantul serviciu divin s'a datorit și Corului Vidu, care sub bagheta conducătorului *Filaret Barbu*, se menține la nivelul renumelui său de totdeauna.

Anunțat cu opt zile mai înainte și în biserică, urmează programul organizării cercului protopresbiterial Logoj al Frăției Ortodoxe Române.

Cuvântarea de deschidere a președintelui secției *Dr. Cornel Corneanu*, care cuvântare se publică mai jos în întregime, cuprinzând un mănunchi de citate din Sf. Scriptură frumoase așe și împletite, a fost ascultată în liniște cu adevărat religioasă.

Deschisă ședința președintele evocă numele înaintestătorului eparhiei, a preasfințitului episcop și în aplauzele tuturor, propune trimiterea unei adrese de omagiu și de rugăciune către Dumnezeu, ca să ni-l redea întreg, sănătos și spre binele eparhiei pe care cu vrednicie o păstorește.

La cuvânt apoi pâr. *Dr. Aurel Mihaescu*, paroh și adm. ppresbiteral, care fiind răpit de aspectul înalt sărbătoresc al zilei, spune că această zi va fi consemnată cu aur în istoria bisericii acestui Logoj. Mărturisește s deosebit de mare bucurie că aude cuvântul de chemare la biserică rostindu-se de intelectualii mireni, spiritele alese și totdeauna conducătoare în soarta unui popor. Crede că F. O. R.-ul va deveni și un prețios colaborator al preoțimii în lupta contra sectelor.

Dr. Mihai Groșianu, avocat și membru onorific al F. O. R.-ului, adânc impresionat de cântările Corului Vidu, spune că în glasul lor pareă aude tânguiri și pătămiri de prooroci. Asemenea acestora suferă astăzi biserica, dară chiamă la sine pe toți fiii săi. Să mergem la glasul ei, să o sprijinim, căci este mama neamului românesc.

De remarcă, că valorosul bărbat este iubit de toată suflarea intelectualilor și a poporului, fiind un mare exponent și apărător al intereselor Bănatului nostru.

Conferința pâr. diacon *Constantin Rudnean*, profesor la liceul „Traian Doda” despre *apusul lumii antice și ivirea creștinismului* lucrată cu seriozitate și în mod documentat, a fost ascultată cu deosebit interes. Dealtfel într'un număr proxim o vom publica la pagina F. O. R.-ului.

Intre punctele acestea au fost situate bucăți corale, executate cu multă artă de dl profesor *Filaret Barbu*, nedesmințindu-se nici faima corului Vidu. Bucățile corale au fost popase, înviorătoare zâmbete de copil în cadrul solemn al conferințelor științifice.

Dl Lt.-Colonel *Romulus Boldea*, a dat îndrumări tehnice cu privire la organizarea F. O. R.-ului precum și necesitățile cari au concurat la înființarea lui. Intre cauzele determinante este criza morală care bântue lumea, dela războiul mondial încoace mai cu furie. Ea se rezolvă mai puțin prin conferințe economice: întâi trebuie refăcut echilibrul sufletesc al popoarelor, în speță al poporului român.

În final încheie cu un pasagiu citat din „Solia” Frăției Ortodoxe Române ... „intelectualii cari au înființat această asociație sunt hotărâți a da nației pilda unei ortodoxii pe cât de active, pe atât de cuceritoare, reșezând prin ea în sufletul acestei nații frica de Dumnezeu

și iubirea de oameni, cele două virtuți de căpetenie, în stare să regenereze întreaga noastră viață obștească...”

Cuvântul D-lui Boldea a fost cuceritor prin miezul său dulce, dar încă și mai mult prin sufletul plin depus în fiecare cuvânt; fiecare cuvânt fiind o chemare...

Urmând constituirea cercului, s'a propus o comisie de candidare, care prin raportorul ei Dl profesor Liviu Roman prezintă o listă — primită în întregime și declarată aleasă.

Comitetul cercului protopopesic al Logojului se compune deci în felul următor: președinte Dr. C. Morariu, vicepreședinți I. Marila și F. Barbu, secretar V. Curuțiu, cassier T. Mităr. În comitetul de direcție: R. Boldea, Dr. T. Popovici, Dr. Al. Bircescu, Gh. Onaie și B. Barbu. În consiliu: Dr. O. Daminescu, Dr. V. Mircu, Dr. I. Stoian, V. Ungur, T. Simu, R. Roman, C. Liuba, V. Cărpinișian, I. Lupu, P. Stan, R. Popescu, P. Lădăriu, S. Sârbu, L. Daminescu. Cenzori: A. Vasile, D. Gal și D. Turcu.

Terminat și punctul acesta, președintele mulțumește tuturor autorităților, corului, preoțimii și tuturor participanților dela orașe și sate, pentru interesul arătat în legătură cu aceste desinteresate probleme religioase, mângăietoare de suflet și de conștiință.

În restaurantul Dacia s'a făcut o agapă, la care — în mijloc de sinceră frățietate și bună dispoziție — s'au rostit mai multe toasturi. Cu acestea memorabila manifestație din Logoj a luat sfârșit.

Cuvântarea

dului Dr. Cornel Corneanu, președintele F. O. R.-ului cu care a deschis adunarea festivă de constituire a cercului protopresbiteral al Logojului.

Iubiți Frați în Domnul,

„Cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste” ne-am apropiat astăzi de Mântuitorul în această sfântă și istorică biserică a Logojului. În ea sălășluiește Domnul dela 1766, când prin vrednicia ctitorului vechei școli logojene, a oberknezului Gavriil Gureanu, ea a fost închinată, în locul mănăstirii de până aci, Maicii Fiului lui Dumnezeu, ocrotitoarea de totdeauna a acestui oraș prea încercat în splendide tradiții ortodoxe și naționale. Cei cari abia își scuturaseră obezile robiei turcești aduseră din „vasul plin de mană” al inimei lor creștinești „tămăia întru miros de bună mireasmă duhovnicească” a celor 22.828 florinți și 54 și jumătate crițari, „sfântului și celui mai pe sus de ceriuri și înțelegătorului jertfelnic” al lui Dumnezeu. Și ei, și și urmașii lor dela 1806, cari îi ridicaseră cu 40.000 florinți și cele două monumentale turnuri, vestitoare până în zări

departate a mândriei logojenești, preaslăveau pe Acea, care „a reînviat firea noastră cea căzută în stricăciune”, cu minunatul acatist de laudă: „Bucură-te înălțime, întru care cu anevoc se sue gândurile omenești. Bucură-te adâncime, care nu te poți lesne vedea nici cu ochi îngerești. Bucură-te, că ești scaun Impăratului. Bucură-te că porți pe cea ce poartă toate. Bucură-te steaua, care arăți Soarele. Bucură-te pânțele dumnezeiești întrupări și bucură-te Maică, prin care se reînnoește făptura”!...

Cântat-au acest poem de *reînnoire și de sfințire a Creaturii prin harul lui Dumnezeu, prin revelațiunea și intruparea sa, căci „El, Christos Dumnezeu, om s'a făcut, ca pe noi să ne îndumnezeiască”* (Athan. De încarn. Verbi c. 59), alături de moșii și părinții voștri logojeni, adormiți în Domnul în dreaptă credință și în nădejdea învierii celei de apoi a Națiunii obijduite, vlădici cucernici și preoți iluminați de Duhul sfânt, grăitori în limbi de foc și „vânători de oameni”, (Matei c. 4 v. 19) ca și cei doi pescari Petru și Andrei de pe țărmurii mării Tiberiadei din preajma Capernaumului, pământ sfințit prin „răsăritul luminei celor ce ședea în latura și umbra morții” (Matei c. 4 v. 16).

Odrăslit-au aici și voiaele noii vieți, de sfințire a omului în duh și în trup, din sufletul setos după libertate, frățietate, egalitate al lui Ignatie Vuia — ginerele parohului logojan George Pătrașcu, — proclamat episcop român al Banatului în adunarea națională dela 15/27 Iunie 1848 de pe „Câmpia libertății” a Logojuului, prezidată de „căpitanul suprem al Banatului” Eftimie Murgu. Moaștele lui Murgu sfințesc astăzi pământul românesc de sub Dealul viilor, cele ale lui Ignatie Vuia putrezesc în cel străin al Negotinului.

Cutremuratu-s'a catapeteasma acestui sfânt Altar, a cărui podoabe au fost distruse de flăcările focului dela 1842, de glasul îngerec ce înflorea din „gura de aur” a istoriografului Banatului, Nicolae Tincu-Velea, parohul Sinersigului.

Aici a păstorit de logojeni prea apreciatul și de sârbi perzecatul paroh Demetriu Teodori-Roșu, evlaviosul și învățatul protopop Ioan Marcu, dârzul paroh Mihail Poceanu, vestitul ceremonier și cuvântător bisericesc, eruditul protopop George Peșteanu, pe care vlădica Kengelatz nu l-a putut răpi Logojuului său atât de drag și cântat în stihuri de preamărire și preotul cu glas de privighetoare Nicolae Bircescu.

Iar revărsatul tinereții noastre, a generației neostene în osârdie pentru neam și lege, aici a fost înlăcrimat de roua ce o risipeau din sufletul de aur catihetii noștri Iosif Tempea și Matei Ignea dela gimnaziul desnaționalizator al Banatului.

Vigoarea smulsă din luncile umbroase ale Văii Berzavei și vraja cuvântului într'aripat ale diaconului-scriitor Mihail Gașpar, martirizat în temnițele Seghedinului, aici au întărit credința, iubirea și nădejdea creștinească și românească.

Și aici, în acest majestos Templu de închinare lui Dumnezeu a întregii noastre flințe bănățene, cristalizate prin suferințe și cutropiri de veacuri cu calitățile-i de pură rasă latină, neamestecată cu străine graiuri și straine învățături, calități ce izbucesc năvalnic și fără puțința cuiva de a le zăgăzui, „prota Logojuului” Dr. George Popovici, a mărturisit real și din adâncul inimii sale învățate, rugăciunea: „Cred Doamne și mărturisesc, că tu ești cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, care ai venit în lume ca să măntuești... Banatul „spre dobândirea Impărăției Tale”.

S'au scurs 6 ani de zile, decând acest falnic apostol și tribun logojan, împodobit cu odăjdii strălucitoare și transfigurat ca un Serafim de măreția neintrecută a slavirei victii sale, închinat Crucii lui Christos și a Nației, învăluit în nouri de fum ai smirnei și tămâiei ce se înaltau din cădelnițele recunoștinței ale smeriților săi împreună-liturghisitori, de acolo din ușile împărătești, prin cari intrase 40 de leaturi, ne-a luat legământul de credință pentru Banat și pentru Biserica lui, legământ pecetluit prin patimile prea apropiate sale săvârșiri întru Domnul.

Închinat-am noi sufletul nostru acestui „Nou Testament” al Banatului, străduindu-ne fără prihană a-l și îndeplini cu ajutorul „darului prea înalt al Domnului nostru Iisus Christos, al dragostei lui Dumnezeu Tatăl și prin împărtășirea sfântului Duh”.

Având pe Christos în mijlocul nostru venit-am cei cari am fost sortiți, — ca și odinioară ucenicul Matia, ca alături de cei 11 apostoli „să fie martor al învierii” (Fapt. Ap. c. 1 v. 22) de totdeauna a Mântuitorului, — să luăm asupra noastră dregătoria propovăduirii neîncetate a evangheliei iubirii către Dumnezeu și către aproapele (Matei 22 v. 34) și doctrina mesianică a Domnului nostru Iisus Christos, obiectivul cel mai de căpetenie al „Frăției Ortodoxe Române”, tot aici în această „biserica cea mare” a Logojuului, ca la salutul liturgic: „cântare de biruință cântând, strigând, glas înălțând și grăind” al prea evlaviosului vostru părinte sufletesc Dr. Aurel Mihaescu, să vă răspundem fără zăbavă cu imnul de biruință: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea lui”...

Da, iubiți frați în Domnul, pământul este plin de mărirea lui Dumnezeu, mărirea pe care însă omul epocii noastre o îndepărtează dela dansul. Viața noastră de astăzi este talăzuită de toate nesiguranțele și desamăgirile. Incertitudinea de care suferă lumea actuală cu tehnocrația ei, cu sovietismul, etatismul și corporatismul ei, duce fatal capitularea eului individual în fața așa zisei suveranități a masselor. Spiritul se subordonează materii brute. Se caută soluții pentru ieșirea din acest marasm. Liberucetătorii, masonii, ateiștii, marxistii, cu toate derivatele lor, cei din stânga și cei din dreapta, dibuiesc în cultul vidului, în cel al forței sau al producției. Prăbușirea lor este însă iminentă, căci cultul eroic al personalității, închinarea în fața calificativului se reliefează tot mai victorios. Fără Christos și doctrina lui, unica salvatoare a omenirii și a așezămintelor acesteia, toate sunt deșertăciune. Întoarceți-vă deci la blândul Iisus, căci El este „calea, adevărul și viața” noastră. (Mat. 14 v. 6) Numai El, însuși Dumnezeu fiind, a putut enunța: „Cel ce crede în mine va face lucrurile pe cari le fac eu și va face și mai mari decât acestea” (Matei 14 v. 12).

Mai mult. În cuvântarea sa de despărțire de cei cari i-au fost învățacei, la Cina cea de taină, Mântuitorul încadrează și următoarea rugăciune: „Părinte sfinte, păzește-i întru numele tău, pe cei cari mi i-ai dat, ca toți să fie una, după cum tu, părinte, întru mine ești și eu întru tine sunt și mărirea pe care tu mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie și ei una, precum noi una suntem”. (Ioan c. 17 v. 11, 21, 22)

Popoarele turburate și amăgite astăzi numai de lozincele lumesti și în special de cele materiale, trebuiesc deci reîntegrate în duh și dragostea evanghelică.

Solia dumnezeiască, pe care vi-o vestește F. O. R.-ul este deci:

Înoiți-vă prin Domnul!

Toată nădejdea, toată credința noastră se concentrează în această chemare ca într'o puternică simfonică duhovnicească. Ea este rugăciunea cea mai stăruitoare a întregii noastre Biserici dreptmăritoare, care cere o desăvârșită solidarizare în Christos a tuturor fiilor acestui neam. Altcum slăbirea și peirea noastră, ca și cea a altor popoare, cari s'au abătut în cursul veacurilor dela Dumnezeu, nu va întârzia.

Această solie este sâmburele central, principiul de viață, care circulă neîncetat, este înțelegerea desăvârșită a credinței și a evlaviei, este încrederea complectă și concepția întreagă a Bisericii noastre. Ea răsună astăzi biruitoare, nebăgând în seamă murmurul oceanului ostentat al materialismului și al lepădării de Dumnezeu, după lungi și crâncene răsvrătiri spumegânde, zdrobite de țărnelul destinelor inflexibile.

Ceriurile solidarității noastre ortodoxe în Christos ne stau deschise. Să înălțăm deci „cornul credincioșilor“ până la ele pe „scara lui Iacov, pe care și Dumnezeu Fiul s'a pogorât pe pământ“. Această scară simbolizează „*învățăturile Mântuitorului*“, pe cari F. O. R.-ul în cel dintâi capitol al programului său, dorește „*să le realizeze în viața personală și familială a membrilor săi*“.

Dumineca a II-a după Rusalii, pe care o prăznuim astăzi, Biserica a închinat-o „propovăduirii evangheliei împărăției“ și chemării apostolilor acestei sfinte propovăduiri prin cuvintele lui Iisus: „*Veniți după mine și vă voi face pe voi vânători de oameni*“.

Veniți deci astăzi la Iisus, iubiții mei frați, ca să vă hirotonească și pe voi în „vânători de oameni“, ca astfel și voi să propovăduiți „evanghelia împărăției“ sale la toate neamurile din această Galilee a Banatului. Veniți să consolidăm această împărăție printr'o viață creștinească neprihănită și prin fapte bineplăcute lui Dumnezeu „dându-ne pe noi în șine și unul pe altul și toată viața noastră lui Christos Dumnezeu“.

În această indelebilă *unitate*, statornicită în citata rugăciune a lui Iisus, rostită înainte de prinderea și și crucificarea sa, ca noi toți una să fim „precum tu Părintele meu în mine și eu în tine, așa și ei una să fie cu noi“, rezidă vecinicia și mesianitatea împărăției, a bisericii, al cărei „cap și temelie“ (*κεφαλή și θεμελίον*) Christos este.

Tăria și frumusețea dumnezească a acestei unități, a acestei solidarități dintre Capul bisericii și componenții ei și cea dintre inșiși membrii ei — creștinii drept măritori — este splendid exteriorizată în următorul pasagiu al vestitului teolog rus din veacul trecut, Alexei Homeakov: „Noi știm: de cade unul dintre noi, acela cade singur; dar, nimeni nu se mântuește singur; oricine se mântue în Biserica, în calitate de mădular al ei laolaltă se mântue cu ceilalți membrii. E cineva care crede? Acela rămâne în împărțășirea dragostei. Cineva care se roagă? Acela rămâne în împărțășirea rugăciunii... Să nu zici: „Ce rugăciune ași putea eu face, ca să mă fac părtaș cutărui viu sau cutărui mort, de oarece rugăciunea mea nu e îndestulătoare nici pentru mine însumi? Căci întru cât tu nici măcar nu știi să te rogi, ce rezultat avea-vor eforturile tale, dacă tu n'ai a te ruga de cât pentru tine însuși? Inșă e cineva care se roagă în tine, e Duhul dragostei... Iară-și, să nu zici: „judecata lui Dumnezeu nu poate fi schimbată“, fiindcă rugăciunea ta deja e în planurile lui Dumnezeu și Dumnezeu a prevăzut-o. De ești un mădular al Bisericii, rugăciunea ta e indispensabilă pentru toate mă-

dularile ei. Căci dacă mâna zice că n'are nevoie de sângele restului trupului și că nu-i va da pe al său propriu, ea se va usca. Astfel, tu ești necesar Bisericii atâta timp vei rămâne în ea; dar dacă te desparți de comunitate, mori și mai mult nu poți fi un mădular al ei... Inșă sângele Bisericii e rugăciunea unora pentru alții, și respirațiunea ei este lauda Domnului“ (Opere t. II, p. 18).

Preamărind această solidaritate creștinească, cu Christos în mijlocul nostru, să ne umezim ochii sufletului cu cuvintele Psalmistului: „Doamne, dă-ne atâtea zile de bucurie câte ne-ai dat de smerenie, atâția ani de fericire, câți am avut de nenorociri. Vadă robii Tăi împlinirea lucrurilor Tale și slava Ta să strălucească peste fiii lor“ (Psalm 90, 15—16).

Sfântul apostol Petru subliniază apostolatul tuturor creștinilor în următoarele mult grăitoare cuvinte: „voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile celui ce v'a chemat din întunec la lumina sa cea luminată“ (I. Petru 2 v. 9).

„Preoție împărătească“ au fost odinioară „fericiții și pururea pomeniții ctitori ai sfântului locașului acestuia“ cât și cei cari au adus daruri și sufletul lor cald pentru sf. noastră maică Biserica și așezămintele ei: Iulian Ianculescu, Alexandru și Ana Nedelcu, Ana Alexandrovici, Dr. Liviu Marcu, Constantin Radulescu, George Martinescu, Coriolan Brediceanu, Titu Hațieg, Dr. Ștefan Petrovici, Dr. Valeriu Branișce și șirul nesfârșit al logojenilor, fericiți în Domnul!

„Popor agonisit de Dumnezeu“ să fim și noi, urmașii lor din această eparhie, vestind tuturor fără odihnă, ziua și noaptea, „bunătățile Celui ce ne-a chemat“ la acest apostolat, spre mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor noastre! Amin.

La trecutul diecezei Caransebeșului.

de Dr. Ștefan Pop.

(Continuare)

În o notă subliniară dl Iorga pomenește apoi de „o colecție de scrisori ale episcopului Patachi, către cardinali s. a.“ Despre aceasta colecție spune, că nu a văzut-o. În două rânduri îi s'a spus că a dispărut. Nu putem ghici, sub colecția de *scrisori către cardinali*,¹⁰⁰⁾ e de a se înțelege manuscriptul colectiv despre Unire, menționat mai sus, ori că aparte mai sunt și alte hârtii?

Din istoria bisericii gr. catolice știm foarte pe larg luptele grele și îndelungate ce a avut Patachi pentru a ajunge la scaunul episcopesc. În aceste lupte a fost energic sprijinit de un cardinal din Roma. Nu cumva acestui cardinal îi va fi referat Patachi despre meritele și ostenețele sale misionariste, în mijlocul poporului său român, de sub sceptrul Habsburgilor; deci și **despre propaganda din Banat**; cari îl indicau mai tare, ca pe ori care altul de urmaș lui Atanasie Anghel!

100) Iorga Sate și Preoți. o. c. 212; 216; 217; 222; 225.

Faptul, că noul episcop unit al Transilvaniei baronul Dr. Ioan Constantin Giurgiu Patachi, îndată acum la începutul carierii grăbește a păstori și pe conaționali săi din Maramureș și ținuturile Aradului și Halmagiului, s'ar mai putea justifica încâtva și cu mica confuzie ce se părea a fi în aceste provincii!

Se știe bine adecă, că episcopul sârb Ioanichie Martinovici al Aradului, în 1713 se unise în *secret* cu biserica Romei.¹⁰¹⁾

La desperatele insistențe apoi a mitropolitului său Vichentie Popovici Hadjilovici, din Carloviț, carele era de mai mult timp bolnav și afon,¹⁰²⁾ tocmai în ecest an 1722 abjură unirea numitul episcop Ioanichie Martinovici și așa habotnicul catolic care era episcopul Patachi, va fi crezut că e chiebat a păstori și această turmă cuvântătoare, turburată și orfană!?

Eară că în Marmația Dr. Patachi pretindea să fie recunoscută ierarhia lui gr. catolică, este de a se explica așa, că în 1700 la sinodul mare din Septembre, s'au unit din Marmația trei protopopiate; acolo ieșiră îndată la suprafață niște episcopi insignificanți, instituiți și destituiți de autoritățile regionale; episcopi cari în definitiv nu știau nici ei, nici norodul, că în realitate, sunt ei episcopi ori că nu și că dacă da, sunt ortodoxi ori uniți?! Unul din ei ros de trufie deșartă socoti, că e chiar chiebat după unirea lui Atanasie, să se îngrijească de mitropolia Bălgradului, dreptce își lărgește nomenclatura sa mică și modestă cu epitetul ornant, de „Administrator al scaunului Bălgradului“. Bătrânul episcop al Marmației Dosoftei Teodorovici, cel care puse în unire cu cunoștințele sale teologice pe graful și istoriograful Bethlen, la o consfătuire avută în Cluj, mai era între cei vii, între anii 1721—1734 și combătea cu succese mari unirea din Maramureș. De aceștia și de Ruthenii uniți din părțile acele își temea mica sa turmă unită română noul ierarh Patachi din prea îndepărtatul centru nou bisericesc al Făgărașului.

(Urmează).

101) Această unire *aparentă* ori *sinceră* am examinat-o în „Revista Teologică“, Sibiu din 1908 (an II). Am uitat să amintesc acolo, că la arhiva episcopiei noastre din Arad, se află două antimise de datul 3 Iunie 1714, deci din vremea când episcopul Martinovici se complăce în titulatura de „mitropolit“ al: Ienopolei, Aradului, Zarandului și Bihorului. *Popa Miltian* în „Foaia Diecezană“ Caransebeș 1904 nr. 36 pg. 3. Vezi și broșura prezentă pg. 65 cu nota 63. Despre schimbarea la față a lui Martinovici, spune dl *Dragomir* o. c. 225 nota 4 că s'a scris la Sârbi în rev. Arhiv za istoriju srpske pravoslavne karlovačke mitropolje, god I pg. 3. Nu am cunoscut-o în 1908! Nici acum nu pot culege din ea. Nu știu sârbește.

102) În 1718 Vichentie Popovici Hadjilovici ar fi primit coadjutor pe mitropolitul Petrovici al Beogradului. *Popa Miltian* l. c. Noi am crede că numai în 1722 îi s'ar fi dat acest coadjutor. Conf. aici pg. 63. Lui Ioanichie Martinovici în 1722 i-a succedat la Arad Sofronie Ravanicianin; un pravoslavnic impetuos, care a readus pe mulți uniți la ortodoxia strămoșească

Cuvântul

de încheierea anului școlar, la liceul Traian Doda, rostit de directorul Matei Armaș, la 21 Iunie 1933.

Domnule Inspector Șcf,

Domnule Președinte,

Doamnelor, domnilor și iubiți elevi.

Viața culturală a românilor bănățeni din Granița până la anul 1872, deci până la desființarea Regimentului grăniceresc, este strâns legată de viața militară a acestui colț al Banatului nostru. Înainte de această dată, cu greu putem concepe o cultură — nu vorbesc românească și aceasta din cauza vremurilor cari erau vitrege și poate chiar mai vitrege decât oamenii — dar chiar o cultură generală, fără ca ea să nu aibă o întretăiere cu viața culturală militărească.

Și oare de ce a fost așa? Fiindcă, după cum bine știm, în fosta împărăție a Habsburgilor existau așa numitele Regimente confiniare, instituite anume pentru paza garnizei acestei împărății, și care pe lângă opera de apărare, transformau chiar însăși viața socială a satelor noastre din granița într'o astfel de viață, care avea multe puncte comune cu cea militară. Astfel a fost și Regimentul confinar româno-bănățean Nr. 13. Fiii strămoșilor noștri din acest Banat, concentrați sub numele de grăniceri și repartizați în companii la diferite centre mai însemnate, aveau menirea să păziască granițele dinspre sud, ducând o viață militărească, care într'adevăr presupune și ea o activitate culturală și aceasta din două puncte de vedere. Întâi fiindcă acestor grăniceri li se dădeau și noțiuni de cultură și în al doilea rând, fiindcă în câteva centre unde erau companiile acestui Regiment, erau și așa zisele „școale grănicerești“ „Grenzschule“, unde erau duși cu de-a sila cei mai buni copii ai satelor noastre românești și unde li se făcea într'adevăr o educație mai mult militărească. Astfel fiind aceasta o școală, acești copii au ajuns ca alături de copiii ofițerilor dela aceste regimente să cunoască unele noțiuni și de cultură generală — natural în limba germană. Viața noastră religioasă de atunci era cu mult mai pronunțată, iubirea de glia strămoșească — cutez să afirm — era cu mult mai mare, încât sunt dovezi, că nu odată, părinții au răscumpărat cu multe daruri pe conducătorii unor asemenea școale, ca să lase copiii lor acasă la coarncie plugului sau chiar la paza vitelor, care în cele mai multe cazuri era prețul răscumpărării lor dela școală. Așa

s'a întâmplat, că foarte multe talente au fost lăsate sub obroc. Iar dacă totuși am ajuns ca să avem ieri-colea câte unul care să înțeleagă rostul școlii, acela și-a văzut de drum înainte, încât ajungând la capătul lui, n'a mai știut — în multe cazuri — unde a început, a uitat limba, a uitat rostul și aspirațiile neamului său. Iată dar pentru ce am spus dela început, că viața culturală a graniței noastre a stat în strânsă legătură cu viața militară, ba putem spune, a culminat prin a fi militarească. Dar — domnilor — a fi militar în acele timpuri sau chiar a duce o viață de militar restrânsă după codul și regulamentele ei respective, încă nu însemna totul pentru o națiune! Și în special pentru o națiune cum a fost poporul român aci în Banat care se simțea încătușat și sufletește. A trebuit să sosiască timpul și a trebuit ca să se nască cineva care identificându-se cu durerile, suferințele și aspirațiile grănicerilor săi, pentru ca cerșind ajutorul oamenilor înțelegători, de multe ori până la umilire, să poată să rupă cu trecutul pentru ca să creieze un viitor mai bun urmașilor săi grăniceri. Acela a fost Generalul Traian Doda.

Nu voi intra — domnilor — nici în amănuntele biografiei generalului Doda și nici în istoricul mai amănunțit a celorlalte școli din Caransebeș care au împiedecat și contrabalansat înființarea unui liceu românesc în Caransebeș după cum o cerea generalul Traian Doda; țin doar să amintesc un singur lucru, că după destăințarea Regimentului confiniar româno-bănățean Nr. 13, fiind grănicerii împroprietăriți — aceasta tot prin grija și conlucrarea generalului Tr. Doda — acei grăniceri cari până atunci au apărat granițele, acești grăniceri, aveau de a apăra de-acum înainte un mai mare bun, bun care i-a călăuzit dela naștere și până azi: limba și credința noastră strămoșească. Și deci primul lucru pe care bunii noștri moși-grăniceri l-au avut în vedere a fost, ca pe lângă biserică care ne-a apărat ființa noastră ca neam, limbă și credință, să avem și o școală mai înaltă, care alături de biserică, trebuie să perpetueze această luptă de conservare. Este adevărat — domnilor — că până am ajuns să avem, noi grănicerii o școală, așa după cum generalul Doda o doria, am întâmpinat piedici și greutăți enorme. Ca răspuns intervențiilor bătrânilor noștri, ne-am trezit cu fel de fel de alte școli în Caransebeș, toate străine de simțul nostru românesc, dar care deschizând larg porțile lor înaintea grănicerilor, doriau să întunece bucuria moșilor noștri, pentruca să nu fim azi ceea ce suntem.

În cele ce urmează, voi încerca să vă conturez pe scurt activitatea acestui liceu dela înființarea lui și până azi adică dela 1907—1933 deci timp de 25 de ani de activitate, pentru care motiv am și fixat această serbare. Voi încerca să arăt rolul cultural pe care l-a avut acest liceu în acest colț al Banatului, apoi chiar și contrastul care se desprinde între cele două epoci de manifestare culturală în acest liceu: una dela înființarea lui până la 1919 și a doua dela 1919 și până azi de care sunt sigur că și generalul Doda s'ar bucura, căci o asemenea școală doria ei aci în Caransebeș.

Domnilor, liceul nostru, după cum bine știți, a luat ființă în urma intervențiilor lui Const. Burdia dar și din sudoarea feței grănicerilor noștri, cât și din dorința lor de a avea o școală mai înaltă aci în Caransebeș. S'a creiat din necesitatea și cerințele vremurilor cât și din evoluția împrejurărilor, la anul 1907, la început doar ca spirit, ținându-se cursurile în edificiul școlii civile — gimnaziul de fete de azi, și-am plecat atunci mulți, foarte mulți, din toate părțile graniței, la gimnaz la Caransebeș. Trei clase paralele a., b. și c. abia au putut adăposti pe tinerii copilași, veniți dela sate să învețe carte. Vă puteți D Voastră închipui la clasa I. peste 120 de elevi români! Câte dorinți, dar și câte nădejdi a legat granița de acești tineri misionari, cari erau trimiși cu un singur gând, ca peste 10—15 ani să fie stâlpii de mângâiere bătrânilor oropsiți de soartă.

(Sfârșitul urmează în No. viitor.)

Zile de mărire.

I. St. Paulian.

Zile de 2 și 3 Iunie 1933, — dela Cerna și până la Bărzava, -- cu sufletul stăpânit de un fior necunoscut până la voi, tot *natul* și cu el glasul frunzelor și șopotul tainic al izvoarelor, vă binecuvântează.

Voi, prilejuiți -- harnicului și alesului popor bănățean pe care Pronia, l-a așezat în cele mai îmbelșugate lanuri și fermecătoare culmi străjuite de munți încâteați cu imense bogăți, -- împlinirea unui vechiu și scump dor, să vadă pe **Împăratul** în mijlocul lui.

În aroma florilor, ciripitul și trilurile pasărilor Cerului, în cântece de coruri și de fanfare, în uralele sglobiilor copilași, tetelor mândre, flăcăilor chipeși și a bătrânilor ce abia își mai târșiau picioarele, în exuberanța unei bucurii neîntâlnite pe alte meleaguri, — bun și adânc

înțelegător al sentimentelor supușilor Săi, alături de Voevodul nădejdiilor de mâine, — Împăratul tuturor românilor și Marele Ctitor al culturii, cobori în mijlocul celor ce de sute și sute de ani, Îl așteptau.

Piepturile svâneau de cea mai puternică emoție, ochii lăcrămau de bucurie, toți erau biruiți de măreția unei apeteoze, pe care cel mai meșter povestitor n'ar putea-o descrie și penelul celui mai iscusit pictor, n'ar fi în stare s'o redea în culorile și contururile ce ne fu dat să vedem aievea, la Bozovici, Oravița și Răcășdia.

Mii și mii --- în tempo de marș — trecură prin fața Aceluia ce trăi ca și noi, cele mai plăcute ore ale acestei vieți, încătușată de tot felul de conveniențe, nemernicii și amărăciuni.

Falanga defilanților, deși părea înfinită, totuși, prin ținuta și artistică alcătuire a sutelor de grupuri, prin bucuria ce exterioriza figura fiecăruia, era tot mai impresionantă, tot mai captivantă.

Umbră de duhul unei vechi și neclătinate credințe dinastice, toți I se închinau și El, încântat și zâmbitor, tuturor le răspundea cu o neprihănită dragoste.

S'a minunat tânărul Rege și vlăstarul Regesc trebuie să se fi minunat de vioiciunea, frumusețea, talentul și disciplina bravilor Săi Cărășeni, dar minunea s'a transformat într'un adevărat miracol, când cei din Bozovici, Maidan, Oravița, Răcășdia, Recița-Montană, Căcova, Bocșa-Montană, Vasiova, Bocșa-Română, Varădia, Văniuț, Iertof, Târnova, Carașova, Socol, Vrani, Ciortea, Iam, Mircovăț, Berliște, Rușova-veche, Rușova-nouă, Nicolinț, Ciuchici, Petrilova, Naidaș, Lescovița, Bogodiniți, Potoc, Socolari, Ilidia și Moldova-nouă, prin glasurile, corurile și jocurile ce au executat, prin fanfarele cu cari s'au prezentat, prin varietatea și frumusețea costumelor ce au purtat, au arătat toată gama comorilor neprețuite ce zecătuesc în acest brav popor, care știe să vrăjească mințile și să cucerească inimile tuturor acelora ce vin în mijlocul lui cu gânduri curate.

În drumul spre Oravița, alaiul Regesc s'a oprit câteva ore pe culmea cantonului Lup, de unde se desfășoară cea mai pitorească panoramă.

Ca o palmuire a trufiei foștilor stăpânitori cari cu ocazia mileniului lor, plantase aci un arbore, Destinul în chibzuita lui hotărâre, eliberând poporul Român de o robie nemeritată și punând capăt unei dominațiuni barbare, care își întinsese antenele în trupul unui neam de eroi, reteză arborele simbolic.

Pe trunchiul acestui arbore, fu așezată masa unde în ziua de 2 Iunie 1933, Regele Carol II, Marele Voevod de Alba Iulia Mihai Oneazul Banatului, sfetnicii Regești și Prea Sfințitul Vlădică al Aradului, înconjurați de popor și autorități, luară cina prăznuind în cântecele corului din Maidan și fanfarei din Anina, o eră nouă de dreptă și românească stăpânire.

Și ca pomenirea să fie și mai neștersă, Marele Voevod, primul sfetnic Doctorul Vaida, sfetnicul școalelor și alți curteni, se prinseră — cu voe bună — în caerul horei întinse de fetele și flăcăii corului din Maidan.

Clipele acestea de intimă apropiere între viitorul Rege, sfetnicii tronului și falnicii cântăreți din Maidan, vor fi pomenite din tată în fiu. Zeci de generații vor povesti că mâinile paurilor din Maidan — înegrite de arșița soarelui și scorjite de batăturile sapei și coasei, --- au fost odată, strânse de mâini Regești și de domni, în vârtejul horei de pe culmea cantonului Lup.

Multora, va părea un basm și cu toate acestea, L'am trăit.

Zile de 2 și 4 Iunie 1933 voi, mi-ați reîmprospătat în mințe, icoana multor manifestări la cari am fost nelipsit în cei 40 ani de pelerinaj la frații mei din Banat și Ardeal și în care zi de zi, — înțelegând durerile lor și împărțind nădejdi în vremi ce au trebuit să vie, mi-am contopit sufletul meu alături de a lor.

Mărire vouă zile de 2 și 3 Iunie!

Voi făcurăți ca de Rege și până la opincă, toți să mărturisească în văzul și auzul tuturor, că **tot Bănatu-i fruncea.**

Ș T I R I

Jubileul de 25 ani al liceului „Traian Doda“.

Din prilejul încheierii anului școlar 1932/1933, liceul nostru din Caransebeș a sărbătorit jubileul alor 25 de ani dela înființare. Serbarea a fost o manifestație culturală impunătoare, participând pe lângă profesorii și elevii școlii, un număr important de intelectuali, medici, farmaciști, preoți, profesori etc., foști elevi ai liceului și un public ales. La orele 9 s'a oficiat, în biserica Sf. Ioan un parastas pentru profesorii și elevii școlii, decedați. Aci păr. profesor *Gheorghe Noaghea* a rostit o impresionantă cuvântare. A urmat la liceu o rugăciune de mulțumită săvârșită de un sobor de cinci preoți și un diacon, apoi discursurile. Dl Inspector-Șef *Sabin Evușian*, a făcut un succint istoric al școlii la care a servit ca profesor și întâiul ei director, începând dela regimul românesc. Președintele comitetului școlar *Dr. Cornel Corneanu*, tâlmăcind marile momente dela 1919, 1 Iunie, când liceul Traian Doda și-a primit botezul cel

adevărat, a arătat dramaticele clipe trăite de Români în trecut și rolul profesorilor de limba română în educarea naționalismului românesc al tineretului. Directorul liceului, *Matei Armaș*, spirit ager de grănicer, a arătat istoricul pe scurt al înființării școlii; de altfel cuvântarea DSale se publică mai sus în foaie. Au urmat și alte vorbiri, ca cea a Dlui inginer *Șt. Bornuz*, absolvent din prima serie, de acum 25 ani și alții. Corul liceului a cântat cântări bănațene, deasemeni orchestra Bat. 11 Vânători a executat unele bucăți muzicale, a urmat un banchet de peste 100 persoane din profesori, elevi și public, solid străjuitor al acestui liceu, care își merită existența și conducerea aleasă ce are.

Conferința economică din Londra. La marea conferință internațională economică din capitala Angliei se discută chestiuni deosebit de interesante. Așa delegatul nostru, Dl ministru Virgil Magearu, cași ceilalți delegați ai țărilor agricole, au cerut conversiunea datorilor externe. În ce măsură va fi primită această propunere și întrucât se va primi, se va vedea în curând!

Guvernul nostru a hotărât contingentarea grâului pentru export. Totodată a hotărât ca însuș să fixeze prețul grâului.

CONCURSE.

Pe baza ord. Venerabilului Consistoriu diecezan ddo 10 Martie 1933 Nr. 1222 B. ex 1933 se eșerie concurs pentru ocuparea postului de paroh la parohia I-a de clasa II-a devenită vacantă prin moartea preotului Corneliu Putici din comuna Coștei (Kustilj), Jugoslavia, via: Vârșeț (Vrsac), protopresbiteratul Vârșețului, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“.

Emolumente:

1. Una sesiune parohială constătătoare din 30 jug. pământ arător și fânațe, după care alesul preot va suporta toate sarcinile publice.

2. Stola uzitată.

3. Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recusele lor, conform regulamentului pentru parohii adresate comitetului parohial din Coștei (Kustilj) prin Prea On. Oficiu protopresbiteral din Vârșeț (Vrsac).

Recurenții sunt poftiți a se prezenta în sfânta biserică în vr'o Duminică sau sârbătoare, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie, tipic și cântare, însă numai cu încuviințarea prealabilă a Prea Sfinției Sale Domnului Episcop și Prea On. Domn protopresbiter tractual și nici de cum în ziua de alegere.

4. Acest concurs se eșerie fără casă parohială.

Coștei, la 9 Aprilie 1933.

Gaita Drăgan m. p. Pr. **Oct Trailovici** m. p.
preș. com. par. 2—3 not. com par.

În conțelegere cu mine: *Traian Oprea* protopresbiter.
Nr. 2462 B. ex 1933.

Acest concurs se aprobă cu aceea, că — în baza alineatului ultim al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza deciziei conzistorial ddo 3 Martie

1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B. ridicat și la valoare de concluz sinodal cu concluzul Nr. protoc 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere decisiunea consistoriului mitropolitan Nr. 358 ex 1928 din 13 Noemvrie 1929, — se enunță obligamentul credincioșilor de a presta și birul, care este o parte integrantă și legală a dotațiunii proeștești.

Caransebeș, din ședința consiliului eparhial, ținută în 13 Iunie 1933.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu.

Consiliul parohial ort. rom. din Forotic în baza ord. Ven. Cons. Eparh. Nr. 6362 B. ex 1915 publică concurs pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune pe lângă neputinciosul paroh Ioachim Dabici cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ cu următoarele

Emolumente:

1. Din sesiunile parohiale: 8 jug. din „Solovan“, 8 jug. din „Gârbovăți“, 4 jug. din „După culme“, 3 jug. din „Din Dos“ și 8 jug. din „Din Dos“.

2. $\frac{1}{2}$ intravilan din „Dealul Școlii“.

3. Stola întregă uzitată.

Alegându-l capelan se va îngriji singur de locuință. Viitorul capelan va fi deobligat a preda singur catechizația și a servi independent de parohul său și a suporta sarcinile publice împreunate cu realitățile cari formează dotațiunea sa de capelan.

Recurenții își vor înainta cererea de concurs adjustată cu documentele prescrise Prea On. Oficiu protopresbiteral ort. rom. din Oravița iar cu prealabila încuviințare a acestui oficiu se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sfânta biserică — dar nici de cum în ziua de alegere — spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și cântare bisericească.

Concurenții au să presinte act de învoire dela Prea Sfinția Sa Domnul Episcop diecezan fără de care act nu pot fi luați în considerare.

Din ședința Consiliului parohial ținută la 29 Ianuarie 1933.

Pavel Frențiu

not. cons. par.

2—3

Mitrofan Ciorei

paroh, preș. cons. par.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral:
Vivgil Musta protopresbiter.

Irmosiere

scrise pe hârtie velină, curat, cetet,
se găesc spre vânzare la

Librăria Diecezană

Prețul 150 Lei. — Se pot comanda prin ramburs.